

**SOCIALDEMOKRATISKA
STUDENTFÖRBUNDET**

**HÖGSKOLEPOLITISKA
PROGRAMMET**

Antaget vid socialdemokratiska
studentförbundets 23:e kongress, Umeå 2012

	Inledning	3
	1. Den högre utbildningens roll i samhället	4
	1.1 Samhälls- och demokratiutveckling	4
	1.1.1 Demokratisk dialog och samverkan med samhället	4
5	1.1.2 Studentföreningars verksamhet på högskolan	4
	1.1.3 En hållbar samhällsutveckling	5
	1.1.4 Kunskapsekonomin	6
	1.2 Regional utveckling	7
	1.2.1 Högskolans regionala roll	7
10	1.2.2 Sammanslagningar	7
	1.3 Folkhögskolan	8
	1.4 Yrkeshögskolan	8
	2. Vägen till högre utbildning	10
	2.1 Högskolebehörighet	10
15	2.2 Rekrytering och deltagande	11
	2.2.1 Breddad rekrytering	11
	2.2.2 Breddat deltagande	12
	2.2.3 Kön	13
	2.2.4 Klass	13
20	2.2.5 Etnicitet	14
	2.2.6 HBT	15
	2.2.7 Funktionalitet	15
	2.2.3 Internationella studenter	16
	2.3 Studiesociala villkor	16
25	2.3.1 Ekonomi	16
	2.3.2 Socialförsäkringssystemet	18
	2.3.3 Studenter med barn	19

	2.3.4 Bostäder	19
	3. Kvalitet i den högre utbildningen	21
	3.1 Undervisning	21
	3.1.1 Lärares kompetens och pedagogik	21
5	3.1.2 Lärarledd tid och undervisningsformer	22
	3.1.3 Treterminssystem	23
	3.1.4 Arbetslivsanknytning	23
	3.1.5 Läromedel	24
	3.2 Studiemiljö	25
10	3.2.1 Studenthälsa	25
	3.2.2 Studenternas studiemiljö	26
	3.3 Rättigheter och rättssäkerhet	26
	3.4 Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling	28
	3.4.1 Kvalitetsvärderingar	28
15	3.4.2 Finansiering och resurstilldelningssystemet	29
	3.4.3 Betyg	30
	3.4.4 Studentinflytandet	31
	3.4.5 Autonomi	32
	3.5 Forskning, doktorander och doktorandutbildningen	33
20	3.5.1 Forskning	34
	3.5.2 Doktorandutbildningen	35

Inledning

5 Fria och jämlika människor i ett klasslöst och solidariskt samhälle är den demokratiska socialismens och därmed Socialdemokratiska studentförbundets mål. Vi vill ha ett samhälle där varje människa är fri att råda över sitt liv och har förutsättningarna att uppfylla sina drömmar. Frihet handlar både om frihet från okunnighet och om frihet till delaktighet och medbestämmande, till egen utveckling och möjlighet att styra sitt liv och välja sin framtid. Denna frihet förutsätter ett jämlikt samhälle utan över- och underordning, utan klasskillnader, könssegregation och etniska klyftor, ett samhälle utan fördomar och diskriminering, ett samhälle där alla behövs och alla får plats.

10 Den högre utbildningen har en avgörande roll i utvecklingen mot ett jämlikt samhälle. Kunskap ger makt och alla människor måste därför ha rätt till samhällets samlade kunskap. Samhället måste se till att denna kunskap förmedlas jämlikt. Bildning och utbildning leder oss till kunskap som ger oss möjlighet att syna och förändra de maktstrukturer, sprungna ur kapitalismen och patriarkatet, som påverkar våra liv.

20 Det är viktigt att se skillnaden mellan bildning och utbildning för att säkerställa att högskolan blir en arena för både och. Utbildning syftar till att ge individen en viss uppsättning kompetenser – ofta i syftet att utföra ett visst yrke – medan bildning är namnet på den process som utvecklar själva människan. Det är genom bildning som människan kan utvecklas från att vara en kugge i ett samhällsmaskineri till att bli en medveten del av samhället, med möjlighet att förändra det. Det är av den anledningen arbetarrörelsen av nödvändighet också varit en bildningsrörelse. Demokrati kräver att människor har möjlighet att bilda, inte bara utbilda, sig. För en socialistisk samhällsutveckling är bildning än mer centralt.

25 Alla människor behöver och har förutsättningar för att bilda och utbilda sig, och högskolan ska vara en arena där alla människor kan göra det. Ett utbildningssystem präglad av lika rättigheter som möjligheter är ett centralt redskap för att främja social rörlighet och progressiv maktfördelning. I ett socialdemokratiskt samhälle är den högre utbildningen en integrerad del i ett livslångt lärande som når alla delar av samhället, och som alla kan delta i.

30 Detta är Socialdemokratiska studentförbundets program för en jämlik högskola för alla. Programmet är indelat i tre delar. Den första delen behandlar högskolans roll i samhället och placerar in högskolan i ett större sammanhang. I den andra delen tar vi upp det vi menar behövs för att högskolan ska vara tillgänglig för alla, och därefter det som behövs för att utbildningarna ska hålla den kvalitet som behövs.

40 Det högskolepolitiska programmet beskriver hur den högre utbildningen kan bidra till ett jämlikt och demokratiskt samhälle i linje med Socialdemokratiska studentförbundets allmänpolitiska program.

1. Den högre utbildningens roll i samhället

5 **1.1 Samhälls- och demokratiutveckling**

1.1.1 Demokratisk dialog och samverkan med samhället

Vi vill se att utvecklingen mot ett mer demokratiskt, jämlikt, öppnare och framgångsrikt samhälle ska synas i högskolan såväl som i andra delar av samhället. S-studenters högskolepolitik syftar till att bekämpa den sociala snedrekryteringen och stödja tvärvetenskapliga grepp för att främja en djupare förståelse av den värld vi lever i och det samhälle vi bygger. Alla som kan delta i denna utveckling ger ett värdefullt bidrag – på samma sätt som att alla som deltar i vårt demokratiska samhälle höjer en värdefull röst.

Akademien ska vara en plats för fria tankar där ett kritiskt förhållningssätt kan råda. Först då blir de en arena för samhälls- och demokratiutveckling. Detta kräver att samhället ger lärosätena förutsättningar för en reell akademisk frihet. Samtidigt måste även akademien vara öppen mot samhället och arbeta för en dialog om forskningen och dess framsteg. Det måste även finnas möjlighet för människor vid lärosätena att mötas, utbyta tankar och idéer i en öppen och välkomnande miljö. Här är det även viktigt att värna internationella utbyten av idéer och tankar, som kan stimulera vår allmänna förståelse för varandra, samhället och världen i stort.

En öppen och stark dialog kommer att medföra att lärosätena kan bidra med kunskap och analys av samhället. Samtidigt kan de ta till sig och dra nytta av kunskap och kompetens från det omgivande samhället. Dessutom kommer det i många fall att ge forskning och utbildning ökad samhällsrelevans och forskare ökad insikt i samhällets behov och utmaningar.

Medborgarna får även genom samspelet mellan akademi och samhälle en möjlighet att följa hur de gemensamma offentliga medlen används och vad som är forskningens mål. En annan viktig demokratiaspekt är möjligheten för medborgare att kunna tillgodogöra sig aktuell forskning till grund för ställningstaganden i olika samhällsfrågor, exempelvis inför folkomröstningar eller val.

1.1.2 Studentföreningars verksamhet på högskolan

För att främja det demokratiska samtalet på och kring högskolan är det viktigt att politiska demokratiska organisationer tillåts vistas och föra samtal med studenterna på campus. Högskolorna är på en och samma gång en arbetsplats och en offentlig arena där politisk debatt måste vara tillåten. Kåren och till kåren anslutna studentföreningar ska räknas här som en del av högskolan som sådan. Dessa studentföreningar ska givetvis kostnadsfritt äga full rätt till högskolans alla delar. Därutöver ska demokratiskt uppbyggda föreningar som specifikt riktar

sig till studenter vid den aktuella högskolan ha rätt att kostnadsfritt bruka lokaler vid högskolan för sina möten. Politiska organisationer utan demokratisk värdegrund ska inte välkomnas vid Sveriges lärosäten.

- 5 För att demokratiska politiska organisationer som inte är kåröreningar också ska kunna nå ut på högskolan bör tydliga nationella riktlinjer för var och hur sådan verksamhet kan bedrivas på högskolorna införas. På grund av lokala variationer vad gäller exempelvis lokaler och lokalförsörjning bör tillämpningen av de nationella riktlinjerna tas fram av högskolan tillsammans med kåren och lokala politiska organisationer.

10

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att kårer och till kår ansluten studentförening kostnadsfritt ska äga full rätt till högskolans alla delar

- 15 *att politiska demokratiska organisationer ska ges möjlighet att närvara på campus vid Sveriges samtliga universitet och högskolor*

20 *att en högskola ska vara skyldig att låta en demokratiskt uppbyggd förening för studenter vid högskolan kostnadsfritt använda undervisningslokalerna vid en sammankomst som föreningen anordnar för sina medlemmar, om sammankomsten hålls för upplysning, meningsyttring eller för framförande av konstnärligt verk*

25 **1.1.3 En hållbar samhällsutveckling**

Gro Harlem Brundtland definierade 1988 hållbarhetsbegreppet i Brundtlandskommissionens rapport "Vår gemensamma framtid" som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov." Vi delar den definitioner och menar att en nyckelfaktor för att uppnå en hållbar utveckling är satsningar på utbildning och kunskap.

35 Utbildning krävs för att ge kunskap och förståelse av vad som sker i världen och hur vårt samhälle och våra livsval påverkar den. I vår alltmer sammanlänkade värld blir det också allt viktigare för människan att ha kunskap om och förståelse för hur hon påverkar sin omvärld och sina medmänniskor.

40 Hållbar utveckling som begrepp måste även integreras i våra högskoleutbildningar och främjas på våra högre lärosäten. I högskolan måste också hållbarhetsperspektiven finnas integrerade i själva utbildningarna. Annars riskerar examinerade studenter att ha läst hela utbildningar inom exempelvis nationalekonomi, läkemedelstillverkning, sociologi eller juridik utan diskussioner om hur utövandet av deras framtida yrkesroll kan påverka miljö, välfärd och rättvisa. I högskolelagen finns för detta syfte sedan 2006 reglerat att lärosätena ska främja hållbar utveckling, på ett sådant sätt som innebär att "nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa".

45

5 En sådan integrering innebär att hållbar utveckling införs som perspektiv i både mål för alla kurser och program samt i examinationerna där tvärvetenskapliga moment med miljömässiga, ekonomiska och sociala perspektiv integreras. Det främjar kritiskt tänkande och ger studenter förståelse av de olika perspektiv och värderingar som behövs för ett hållbart yrkesutövande och beslutsfattande.

10 Valbara kurser om hållbar utveckling är ett gott komplement till en bred integrering av hållbarhetsperspektivet i utbildningarna. Men att endast ha valbara kurser utan övergripande integrering riskerar att leda till att flera viktiga perspektiv faller bort. Om det ska vara möjligt att integrera hållbar utveckling i utbildningarna måste det finnas incitament och möjlighet för lärare att stärka sin kompetens inom ämnet. Därför bör didaktiska kurser finnas för detta ändamål.

15 Student- och lärarinflytande, handlingsplaner, ledningsgrupper, ekonomiska stimulansmedel och handläggare som arbetar med hållbar utveckling på lärosätetsnivå är också medel för att skapa goda förutsättningar för ett effektivt och verkningsfullt arbete på lärosätetsnivå.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

20 *att hållbar utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv ska integreras i alla program och tillämpliga kurser, samt i lärosätenas övergripande verksamhet*

25 *att valbara kurser om hållbar utveckling ska finnas tillgängliga vid alla lärosäten som komplement*

att lärosätena ska tillhandahålla stöd, utbildning och motivering för lärare och anställda att utveckla sin kompetens när det gäller hållbar utveckling

1.1.4 Kunskapsekonomin

30 Globaliseringen och den växande betydelsen av kunskap på en föränderlig arbetsmarknad med större behov av vidareutbildning och kompetensutveckling gör att akademien i framtiden kommer att få en ännu viktigare roll. För att Sverige ska lyckas få en framgångsrik övergång till en kunskapsekonomi krävs många olika komponenter. Högre utbildning har naturligtvis en nyckelroll, och utbildningen och akademien måste utvecklas i takt med den nya ekonomin, där samarbete över de traditionella akademiska disciplinerna blir allt viktigare. Därför är inte lösningen att enbart satsa på att få fler att läsa exempelvis tekniska utbildningar. Snarare handlar det om att utveckla fler gränsöverskridande utbildningar – utan att för den sakens skull förlora djupgående kunskaper.

40 Istället för att gå mot en modell där studenten tvingas in i en fälla i en utbildningsfabrik och tvingas hålla sig till den för att så snabbt som möjligt komma ut på arbetsmarknaden med en tydligt avgränsad yrkesexamen behöver vi tänka nytt. Att ta tiden att bilda sig inom andra ämnen än sitt huvudämne borde premieras, inte bestraffas.

45 Vi behöver en modell där sociala innovationer – såsom exempelvis nya lösningar för att organisera samhällets kollektiva nyttigheter – premieras lika mycket som tekniska, och bilden av att vi i framtiden kommer att vara uppburna av ett fåtal svenska storföretag som vi behöver leverera personal till måste omprövas.

5 Satsningar måste ske för att utveckla innovationer som gör att vi kan övergå från ett resursslösande produktionssystem till ett mer hållbart. Det fordrar i sin tur att man inte lyssnar för mycket på de etablerade aktörerna utan uppmuntrar utvecklingen av gränsöverskridande utbildningar och innovationsverksamhet inom alla områden.

1.2 Regional utveckling

10 1.2.1 Högskolans regionala roll

Den socialdemokratiska regeringens utbyggnad av högskolan under 1990- och 2000-talet har gett fler, oavsett social bakgrund och hemstad, reella möjligheter till högskoleutbildning. Dessutom har utbyggnaden haft en stor regionalpolitisk betydelse. Genom högskolorna har regioner utvecklats och gjorts mer attraktiva att leva och arbeta i. En viktig fråga för svenska 15 företag är tillgång till forskning, kompetensförsörjning och kontinuerlig kompetensutveckling, inte minst för dem med produktion lokaliserad utanför storstadsregionerna.

Genom etableringen av regionala lärosäten kan den lokala arbetsmarknaden kompetensförsörjas. Lärosätena kan samverka med företagen i regionala nätverk och stärka 20 näringslivet. Genom dem skapas även arbetstillfällen och de drar i allmänhet till sig ekonomiska resurser till regionen. Även nyföretagandet utvecklas. De kulturella fördelarna med regionala lärosäten ska inte heller förringas. Regionala lärosäten kan bringa ett rikt och mångsidigt kulturliv även till mindre städer. Däremot är det viktigt att lärosätena, 25 kommunerna, näringslivet och studentorganisationerna samverkar. Annars kan många av de positiva effekterna utebli.

Regionerna blir även viktigare i en värld där statsgränserna minskar i betydelse. Det medför även att olika regioner kommer att utvecklas alltmer ojämnt. För att hela Sverige ska 30 utvecklas och leva är regionala lärosäten en av nyckelfaktorerna.

1.2.2 Sammanslagningar

Utbyggnaden av Sveriges högre utbildning, med en stor bredd av högskolor, universitet och folkhögskolor, var en medveten socialdemokratisk strategi för ett utvecklande av kunskapsamhället. Ett pluralistiskt högskolelandskap avseende lärosätenas lokalisering samt 35 utbildnings- och forskningsfokus är fortfarande av central betydelse för samhällsutvecklingen. Från varandra självständiga lärosäten bereds möjligheten att göra egna vägval och forskningsinsatser. De regionala synergieffekterna som uppstår av verksamheten och forskningen som bedrivs på ett lärosäte är av central betydelse för regionens näringsliv och lokalbefolkning. Mindre regionala lärosäten stimulerar dessutom en breddad rekrytering till 40 högre utbildning.

Strukturerade samarbeten lärosäten emellan bör uppmuntras eftersom de har en positiv inverkan på forskningsanknytningen i utbildningen och driver fram forskningen. Formella

samgåenden av högskolor och universitet är emellertid, i många avseenden, ett uttryck för en bolagisering och centralisering som går emot den samhällsutveckling S-studenter vill se.

5 Sammanslagningar kan vara berättigade om de ger mer effektiv administration, bibehållna utbildningar och tätare forskarsamarbete mellan de olika högskolorna och universiteten, men initiativet måste komma från lärosätena själva. Med sammanslagningar riskeras emellertid alltid nedskärningar och nedläggningar, men även kompetens och resurser kan komma att urholkas vid de mindre högskolorna. Vidare finns en överhängande risk att 10 sammanslagningarna används som ett sätt att av politiska skäl minska antalet utbildningsplatser relativt befolkningens mängden.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

15 *att en utbyggd högskola är ett kraftfullt medel för att motverka den sociala snedrekryteringen till högre utbildning*

att sammanslagningar mellan lärosäten ska föras i samråd med studentkårerna

20 *att regionala högskolor och universitet ska bibehållas och utvecklas*

att dimensioneringen av högre utbildning syftar till en generell utbyggnad och ökat antal utbildningsplatser

25 *att strukturella incitament för ett utökat samarbete mellan högskolor och universitet ska skapas, även med folkhögskolor*

1.3 Folkhögskolan

30 Sverige har en rik folkrörelsetradition. Den ska vårdas och utvecklas eftersom folkhögskolan bidrar till befolkningens bildning och kan vara ett alternativt utbildningssätt, eller väg, till universitet och högskola. Vi vill att folkhögskolan ska ges goda resurser för att kunna fullfölja dessa funktioner.

35 Många folkhögskoleutbildningar erbjuder praktik, men dessa kan idag inte tillgodoräknas vid högskoleutbildningar. S-studenter anser att detta ska göras möjligt, förutsatt att en valideringsprocess först genomfås.

40 Det nu avskaffade praktikantbidraget erbjöd finansiering för folkhögskolekurser som lät ungdomar få erfarenheter och kunskap om globala rättvisefrågor. Avskaffandet har inneburit ett hårt slag mot dessa kurser och kraftigt försämrade möjligheter för ungdomar att få praktisk erfarenhet av biståndsarbete och globala rättvisefrågor. Tillgång till den kunskapen är viktig om vi vill knyta kontakter och bedriva effektivt bistånd världen över. Praktikantbidraget bör därför återinföras som en del av utbildningsbudgeten.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

45 *att folkhögskolan som en viktig del i utbildningssystemet måste ges erforderliga resurser*

att praktik vid folkhögskola ska kunna tillgodoräknas vid en universitetsutbildning

att praktikantbidraget ska återinföras

5

1.4. Yrkeshögskolan

10 Yrkeshögskolan kan fylla en viktig funktion i att locka personer som annars aldrig sökt sig till eftergymnasial utbildning, samt i omställningssyfte under arbetslivets gång. Samtidigt ser vi att det finns en risk att yrkeshögskoleutbildningar enbart styrs av näringslivets kortsiktiga intressen. Även studenterna i yrkeshögskolan ska garanteras rättssäkerhet och kvalitet i sin utbildning. Därför måste yrkeshögskoleutbildningarna alltid utformas i samverkan mellan näringsliv och oberoende myndighet.

15 Idag är det inte heller tydligt definierat exakt vad skillnaden mellan en yrkeshögskoleutbildning och en högskoleutbildning faktiskt är och vissa utbildningar, t ex polisutbildningen och juristutbildningen, pendlar i gränslandet mellan yrkeshögskoleutbildning och högskoleutbildning. Det får aldrig vara ett godtyckligt val om en utbildning ska vara en högskoleutbildning eller en yrkesutbildning. Det behövs tydligare
20 kriterier för vad som kännetecknar respektive utbildningsform för att högskola och yrkeshögskola ska kunna verka sida vid sida i framtiden.

2. Vägen till högre utbildning

2.1 Högskolebehörighet

- 5 Lärande och bildning är en kontinuerlig process som sträcker sig över hela livet. Det livslånga lärandet är ett sätt för individen att utvecklas och få ökad frihet. Det bidrar också till ett dynamiskt samhälle där varje människas kompetens och erfarenheter tas tillvara. Alla människor ska ha samma möjlighet att söka sig till den högre utbildningen.
- 10 Antagningssystemet ska vara anpassat för att kunna säkerställa en bred rekrytering och för att motverka strukturell diskriminering. Det måste vidare validera de olika kompetenser som finns i samhället och ge alla, oavsett tidigare val i livet, en möjlig väg in i den högre utbildningen. Ett exempel inom dagens antagningssystem där tidiga val påverkar möjligheter att studera vidare är gymnasieskolans system med meritpoäng. Ett annat hinder för det livslånga lärandet är gymnasieskolans uppdelning i teoretiska och praktiska linjer. Ett gymnasiesystem som utesluter delar av varje ungdomskull, genom programuppdelning eller meritpoäng, från möjligheten att studera på högskolan är oacceptabelt. Det måste finnas möjlighet att göra nya val i livet.
- 15
- 20 Det kvotssystem och dess utformning som idag utgör grunden för antagning till högre utbildning missgynnar studentgrupper som når sin högskolebehörighet via andra utbildningsformer än den traditionella gymnasieskolan, så som Komvux. Det hämmar möjligheten till ett livslångt lärande. De studenter som läser upp sina betyg ska därför inkluderas i samma urvalsgrupp som de som söker med ordinarie gymnasiebetyg.
- 25
- Antagningskraven måste utformas så att de som antas har faktiska förutsättningar att delta i studierna på ett bra sätt. Problemet idag är att vissa underfinansierade utbildningar sänker intagningskraven för att få fler studenter och därmed ökade resurser. Det försämrar utbildningskvaliteten. S-studenter menar att det ska ställas lika höga krav på förkunskaper inom humaniora och samhällsvetenskap som inom teknik, medicin och naturvetenskap inom de relevanta gymnasieämnena.
- 30
- Detta fordrar en väl utbyggd vuxenutbildning med möjlighet att läsa in högskolebehörighet, och för detta behövs en utbyggnad av Komvux. Även personer som har högskolebehörighet ska kunna stärka sina förkunskaper inför högskolan inom Komvux.
- 35
- 2008 avskaffades den så kallade 25:4-regeln som innebar att den som fyllt 25 år och hade fyra års arbetslivserfarenhet uppnådde grundläggande behörighet till högskolan. Regeln bidrog till mångfald och kvalitet i högskolan och uppmuntrade till rörlighet mellan arbetsliv och studier och bör återinföras.
- 40

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att meritpoängen i gymnasieskolan ska avskaffas

att samtliga gymnasie- och vuxenutbildningar ska ge behörighet till högskolan

5 *att studenter som läser upp sina betyg ska inkluderas i samma urvalsgrupp som de som söker med ordinarie gymnasiebetyg.*

att Komvux och folkhögskolor ska ges ökade resurser för att skapa fler studieplatser

10 *att möjlighet till betygskomplettering på Komvux ska ges*

att 25:4-regeln ska återinföras

15 **2.2 Rekrytering och deltagande**

2.2.1 Breddad rekrytering

20 Kunskapen som förmedlas via den svenska utbildningen ska vara tillgänglig för alla människor i samhället, oavsett kön, klass, etnicitet och ålder. Vi vill att studentpopulationen ska spegla motsvarande population i samhället i stort. Det är inte individerna som ska anpassa sig efter lärosätena. Istället är det lärosätena som måste utvecklas för att tilltala fler presumtiva studenter, framför allt från underrepresenterade grupper vid högskolan. Högskolan är ett potentiellt kraftfullt instrument för att minska klyftorna i samhället. Att förändra högskolan i riktning mot ökad representativitet vad gäller kön, klass och etnicitet är 25 fundamentalt i arbetet med att bereda alla människor lika möjligheter. Emellertid räcker det inte enbart med riktade rekryteringsinsatser för att uppnå ökad representativitet. Det handlar även om att aktivt söka kontakter mellan högskolan och skolan, och utbyggnaden av högskolan har också spelat en viktig roll. Högskolorna måste också se till att alla studenter oavsett bakgrund har lika möjligheter att slutföra sina studier.

30 Kunskapssamhällets framväxt hindrar i sig inte sociala skillnader. Det råder fortfarande social snedrekrytering till den högre utbildningen, vilket bland annat synliggörs i den stora skillnaden i övergång till högskolestudier mellan dem vars föräldrar saknar gymnasieutbildning och dem med en förälder som har en forskarutbildning.

35 Att arbeta för en mer heterogen grupp av studenter är viktigt ur jämlikhetssynpunkt och av demokratiskäl. Därtill är en grupp som består av människor med olika bakgrunder, erfarenheter och perspektiv, en grupp präglad av mångfald, att föredra framför en homogen studentgrupp. En heterogen akademi presterar bättre forskningsresultat och har potentialen att 40 upprätthålla en högre utbildningskvalitet än en homogen akademi. Det är därför nödvändigt att alla lärosäten aktivt arbetar med att integrera jämlikhets- och mångfaldsperspektiv i samtliga delar av verksamheten.

45 S-studenter anser att positiv särbehandling vid antagning också kan vara en användbar metod för att främja jämställdhet. Den borgerliga regeringen tog bort skrivningarna om positiv

särbehandling ur högskoleförordningen 2010, men DO menar att det inte påverkar diskrimineringslagens bestämmelse om att det är tillåtet med positiv särbehandling vid antagning till högskolan, så länge metoden används korrekt.

- 5 Många utbildningar är idag likt arbetsmarknaden kraftigt könssegregerade. För att i längden skapa mindre segregerade yrkesgrupper kan kvotering av vissa utbildningsplatser mellan män och kvinnor vara ett effektivt verktyg.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

- 10 *att lärosätena ska arbeta för goda kontakter med alla vuxen- och gymnasieutbildningar oavsett övergångsfrekvens till högre studier*

- 15 *att lärosäten strategiskt ska arbeta för att nå underrepresenterade elevgrupper med information om att studera vidare*

att könskvotering av utbildningsplatser är ett viktigt verktyg för att nå en jämnare könsfördelning inom vissa utbildningar

- 20 *att positiv särbehandling vid antagning ska kunna användas för att nå en jämnare könsfördelning*

2.2.2 Breddat deltagande

- 25 För att ett lärosäte ska kunna bli en miljö där alla människor kan studera på lika villkor och känner sig välkomna krävs ett aktivt engagemang och arbete för att förhindra att dolda mekanismer för utestängning tar sig uttryck. Här är lagen om likabehandling av studenter i högskolan är ett viktigt verktyg.

- 30 Studenternas möjlighet till studier på goda villkor beror idag bland annat på deras klassbakgrund, kön, etnicitet, sexualitet och funktionalitet. Till exempel är andelen som inte slutför sin utbildning är högre bland studenter från studieovana hem än bland studenter vars föräldrar själva är akademiker. Fler män än kvinnor påbörjar forskarutbildning trots att kvinnor utgör en större andel av studenterna.

- 35 Detta är problematiskt ur flera aspekter, dels ur ett demokrati- och jämlikhetsperspektiv och dels ur ett samhällsperspektiv eftersom det samhällsekonomiskt innebär ett betydande begåvnings- och resursbortfall när människor systematiskt på osakliga grunder stängs ute från högre utbildning.

- 40 För att uppnå en högre utbildning där alla kan studera på lika villkor måste ett systematiskt arbete ske mot diskriminering. På så sätt kan varje individ bemötas utifrån sina förutsättningar. Att bemöta och arbeta med den högre utbildningens lika villkor gör det nödvändigt att normer synliggörs och ett inkluderande arbetssätt tillämpas. För att detta ska uppnås krävs ett aktivt informationsarbete inom högskolan, där ett kontinuerligt likabehandlingsarbete genomförs.

- 45

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att lärosätet ska verka för att informera studenter om deras rättigheter och skyldigheter angående likabehandling

5 *att lärosätet kontinuerligt ska följas upp och granska språkbruk och utbildningsinnehåll ur ett likabehandlingsperspektiv*

10 *att det krävs ökade resurser till stödfunktioner och initiativ som syftar till att ge alla studenter jämlika förutsättningar att slutföra sin utbildning*

2.2.3 Kön

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundförutsättning för en öppen och demokratisk högskola. Kampen för jämställdhet måste föras på flera fronter. Jämn representation mellan könen i beslutande och beredande organ inom lärosätet är ett viktigt krav, liksom jämn könsfördelning i läroplan och bland kursansvariga. Centralt är dock att jämställdhetsarbetet inte stannar vid siffror, antal och andelar utan fortsätta på ett djupare plan. Det handlar inte enbart om vem som säger något, utan också om vad som sägs, hur det sägs och vad som inte sägs. Kvinnor och män måste beredas möjlighet att ta och få plats i undervisningen på lika villkor. Ett aktivt arbete för att öka medvetenheten om de patriarkala strukturer som påverkar såväl själva undervisningen som dess organisering är nödvändigt för att kunna motarbeta desamma. Såväl personal som studenter måste utbildas och fortbildas i genusteori och normkritik. Det är viktigt att dessa komponenter integreras i den ordinarie undervisningen, och inte blir ett tillval för dem som redan är intresserade. En jämställd och medveten akademi är ett betydelsefullt verktyg i kampen för ett jämställt samhälle.

25 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att lärosätenas organisationer ska präglas av jämställdhet

30 *att lärosäten ska tillämpa genuscertifiering som kvalitetsindikator*

att lärosätena ska tillämpa kvotering utifrån kön av platserna till lärosätenas beslutande och beredande organ

35 *att lärosätena ska identifiera och bekämpa de underliggande strukturer som hindrar kvinnor från att stanna, utvecklas och befordras inom universitetet*

att all högre utbildning ska iakttä och främja jämställdhet mellan kvinnor och män

40 *att genusteori ska integreras i utbildningarna*

2.2.4 Klass

45 Den enskilt mest avgörande faktorn för sannolikheten att en individ påbörjar en högre utbildning är klassbakgrunden. Det är därför nödvändigt att varje enskilt lärosäte, i samverkan med bland annat gymnasieskolan, strategiskt arbetar med riktade rekryteringsinsatser. Därtill fordras givetvis politisk medvetenhet i frågan hos regeringsmakten samt en ambition hos

denna att förse lärosätena med de resurser som är nödvändiga för att avhjälpa problemen och sänka tröskeln in i akademien.

5 Det är viktigt att framhäva att det inte enbart räcker med riktade rekryteringsinsatser för att uppnå ökad representativiteten och omintetgöra klassbakgrundens betydelse för ett jämlikt deltagande i studierna. Högskolorna måste också se till att alla studenter oavsett klassbakgrund har lika möjligheter att slutföra sina studier. Det arbetet måste ske på alla nivåer inom lärosätet.

10 Anställda på lärosätena har en viktig roll för detta och ska därför ha tillräcklig kunskap om den sociala bakgrundens betydelse. Lärarna ska anpassa sitt sätt att undervisa efter studenternas olika bakgrund och förutsättningar.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

15 *att lärosätena ska bedriva aktivt attitydarbete rörande social mångfald inom högskolan*

att lärosätena har ansvar att ge lärare kunskap om den sociala bakgrundens betydelse

20 *att lärare ska anpassa sin undervisning utefter studenternas olika bakgrund och förutsättningar*

att lärosätena ska verka för att fler studenter ur underrepresenterade grupper ska påbörja och fortsätta en akademisk karriär

25 *att lärosäten ska arbeta aktivt för att åtgärda utestängande miljöer ur ett klassperspektiv*

30 **2.2.5 Etnicitet**

Etnicitet påverkar i hög grad den reella möjligheten till högskolestudier.

35 Etnisk tillhörighet är en diskrimineringsgrund och etnisk diskriminering innebär negativ särbehandling utifrån etnisk tillhörighet. Kränkande behandling och etnisk diskriminering får aldrig accepteras av lärosäten utan ska motarbetas aktivt. Studenter ska inte drabbas av orättvisor på grund av sin bakgrund. Anställda på lärosätena har en viktig roll för studenternas trivsel och ska därför ha kunskap om vad mångfald innebär och använda den kunskapen i sitt arbete. Därför måste lärosätena ge lärare möjlighet att utveckla sin kompetens inom mångfaldsfrågor. Även den kvantitativa representationen bland lärare och studentrepresentanter påverkar, därför ska lärosäten också bedriva ett aktivt arbete för etnisk mångfald på alla nivåer inom organisationen.

45 Rasismen inom samhället återfinns även inom akademien. Det är därför viktigt att rasistiska tendenser bemöts och att ett proaktivt antirasistiskt arbete sker. Studiemiljö, undervisning och studiematerial ska inte innehålla rasistiska moment. Detsamma gäller inom forskningen.

att lärosäten ska bedriva aktivt arbete för etnisk mångfald och mot etnisk diskriminering inom högskolan, både bland anställda och studenter

50

att studenter inte ska missgynnas utifrån etnisk tillhörighet

att rasistiskt material aldrig ska få passera obemärkt, varken i kurslitteratur, undervisning, studiemiljö eller forskning

5

att lärosäten ska bedriva ett proaktivt antirasistiskt arbete

2.2.6 HBT

10 Patriarkala strukturer och normer som heteronormen som styr sexualitet och könsidentitet begränsar människors frihet och motverkar jämlikhet. Dessa normer avspeglas och reproduceras även i högskolans undervisning och forskning. S-studenter menar att HBT-perspektiv istället ska lyftas fram i den högre utbildningen. Därigenom kan kompetensen inom området stärkas bland såväl studenter som lärare och bidra till att bekämpa heteronormen och patriarkala strukturer. Därför måste normkritiska perspektiv genomsyra alla 15 utbildningar. Det gör utbildningarna bättre och mer verklighetsförankrade.

Viktigt är även att ett öppet och välkomnande klimat för HBT-studenter främjas vid lärosätet, med ett aktivt antidiskrimineringsarbete samt genomarbetade och inkluderande likabehandlingsplaner.

20

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att HBT-perspektiv ska genomsyra den högre utbildningen för att motarbeta heteronormen

25

att heteronormen ska synliggöras och problematiseras i undervisning där ett osynliggörande bidrar till ett upprätthållande av diskriminerande strukturer

30

att lärosätena ska ha genomarbetade och inkluderande likabehandlingsplaner samt en normkritisk granskning av utbildningarnas innehåll

2.2.7 Funktionalitet

Personer med funktionsnedsättning ska ges samma möjligheter till delaktighet vid högskolan. I grunden är det samhället som väljer vilka hinder det ställer upp för människor med olika 35 förutsättningar. Skulden ska aldrig ligga på den som drabbas av ett hinder.

Det ska aldrig bli en ekonomisk diskussion om de hjälpmedel och anpassningar som kan behövas för att studenter med funktionsnedsättning ska kunna bedriva sina studier. Lärosäten måste ge tillgång till hörselslingor, datorer och talläroböcker, teckenspråkstolkare och alla 40 andra hjälpmedel som kan försäkra att alla studenter kan delta i studier. Tydliga riktlinjer och rutiner ska ge enkel och snabb tillgång till alla dessa hjälpmedel. Brist på hissar, rullstolsramper och andra anpassningar får inte heller utgöra hinder.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

45

att alla studenter ska ha möjlighet till full delaktighet i studier

att tydliga riktlinjer för hur hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning ska hanteras ska finnas på alla lärosäten

5 *att tillgängligheten för studenter med funktionsnedsättning ska öka och att hinder ska avhjälpas i alla miljöer där studenter vistas*

2.2.8 Internationella studenter

10 Internationella studenter berikar oss med kompetens och nya perspektiv. Det ger svenska studenter internationella kontakter och en bättre utbildning. Genom idéutbyten över gränserna föds nya idéer och tankar. Dessutom är internationella doktorander en grundsten för många av våra forskningsområden. Men istället för att förbättra den här modellen drivs utvecklingen idag åt ett annat håll. De studieavgifter som har införts för utomeuropeiska studenter är ett problem för den svenska högskolans möjligheter att attrahera internationella studenter, vars erfarenheter bidrar till utbildningarnas bredd och kvalitet. Risker är också att dessa avgifter på sikt kommer att utsträckas till svenska studenter, en helt oacceptabel utveckling. Varje student som inte har råd att gå i den svenska högskolan är ett förlorat perspektiv för samhället likväl som en förlorad möjlighet för den enskilde.

20 Det glöms ofta bort att internationella studenter inte utgör en homogen grupp. En gemensam faktor är dock att dessa individer på olika sätt riskerar att missgynnas och i en del fall diskrimineras. Lärosätena måste ha goda kunskaper om de olika förutsättningar som råder mellan internationella studentgrupper vad avser exempelvis kulturell bakgrund, men också att många av de internationella studenterna har en mer problematisk ekonomisk situation jämfört med nationella studenter. Det är därför viktigt att internationella studenter får stöd från samhället och lärosätena i form av information med avseende på exempelvis boende och samhällshjälp. Fler stipendier som internationella studenter kan söka är också önskvärt.

30 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att samhället och lärosätena ska bistå internationella studenter med ett gott mottagande, riklig information och stipendieprogram

35 *att all utbildning ska vara avgiftsfri*

2.3 Studiesociala villkor

2.3.1 Ekonomi

40 Klassbakgrund och ekonomiska förutsättningar ger helt olika möjligheter för människor att belåna sig, ta ekonomiska risker eller leva på ett lågt studiemedel under en tid. Att studenter inte kan tillförsäkras en god ekonomi leder därför till att många människor inte ges en reell möjlighet att börja med eller slutföra sina studier. För att ge alla studenter lika förutsättningar

att studera är det därför viktigt att alla studenter kan garanteras en säker inkomst under studietiden.

5 Ett införande av studielön är en central fråga för utbildningssystemet och studenters ekonomi. Många studenter har idag svårt att försörja sig på de pengar som de lånar. Detta leder till att många tvingas till avbrott eller inte kan fokusera på sin utbildning. Att studenter inte behöver ta risken att belåna sig skulle dessutom göra mycket för att få studenter från studieovana hem och socioekonomiskt svaga grupper att välja att studera.

10 Ett införande av studielön skulle dessutom locka fler till att utbilda sig och undanröja akademikers studielån som argument mot progressiviteten i skattesystemet. Med samma resonemang går det att överväga att skriva av de befintliga studielånen.

15 Vissa studenter kan jobba vid sidan av sina studier, men studenters kursupplägg och livssituation skiljer sig åt. Därför får det inte bli ett krav på att behöva arbeta vid sidan av studierna för att ekonomin ska gå ihop. På samma sätt är det orimligt att bedriva studier samtidigt som studenterna har verksamhetsförlagd utbildning. Praktik tar mycket tid från studierna och därför är det ohållbart att de förläggs samtidigt.

20 Dagens studiemedelssystem behöver ses över och utvecklas. Sommarmånaderna innebär ofta problem för studenterna. Studenterna måste lägga undan pengar för att klara den tid som går mellan sista studiemedelsutbetalningen och den första lönen från det eventuella sommarjobbet. Likaså är det ett problem att den lön som en student tjänar ihop under sommaren, det vill säga under de månader som studiemedel inte betalas ut, räknas in i
25 höstterminens fribelopp.

Till dess att studielön har införts ska studiemedlet bestå av minst hälften bidrag och beloppen ska justeras efter samhällets pris- och löneutveckling. Ett studiemedel som går att leva på gör
30 att studenter kan fokusera på sina studier. Det är av intresse både för samhället och för de individer som får sin inkomst tryggad under studietiden.

Alla studenter ska vara berättigade att söka bostadsbidrag. Bidragets storlek samt rätten till bostadsbidrag ska inte vara beroende av studentens ålder. Rätt till bostadsbidrag bör prövas
35 terminsvis för studenter. Studenter ska kunna söka bostadsbidraget i anslutning till när de söker studiemedel.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

40 *att studielön ska införas och därmed ersätta nuvarande studiemedelssystem*

att en avskrivning av dagens studielån ska genomföras

45 *att fribeloppet endast ska baseras på de månader som studenter studerar med studiemedel*

att studiemedel, tills dess att studielön har införts, ska bestå av minst hälften bidrag och att beloppen ska justeras efter samhällets pris- och löneutveckling

50 *att alla studenter oavsett ålder ska vara berättigade till att söka bostadsbidrag*

att bostadsbidraget ska tillgängliggöras för de studenter som bor med kombo, samt att Försäkringskassan åläggs bevisbördan vid tvist

2.3.2 Socialförsäkringssystemet

5 Socialförsäkringssystemet ska tjäna som en säkerhet för alla vid sjukdom, föräldraskap eller andra skeenden i livet. Rätt utformat ökar socialförsäkringssystemet jämlikheten men ett svagt och illa konstruerat socialförsäkringssystem förstärker de ojämlika villkor som ges studenter med olika ekonomiska förutsättningar och klassbakgrund.

10 En studielön för studenter skulle enkelt kunna infogas i dagens sjukförsäkringssystem, som är baserat på principen om inkomstbortfall. I dagens läge lever däremot studiemedelssystemet en tillvaro vid sidan om socialförsäkringarna. Socialförsäkringssystemet är uppbyggt kring principen om inkomstbortfall, och eftersom studiestödet inte räknas som inkomst är många studenter hänvisade till miniminivåerna i försäkringarna och har nästan ingen möjlighet att kvalificera sig för a-kassan. Tidigare fanns ett undantag för studenter som i korthet innebar att studenter kunde erhålla arbetslöshetsersättning som grundades på om studenten hade läst en heltidsutbildning under minst ett år.

20 Socialförsäkringssystemets konstruktion stänger ute studenter och tvingar dem att leva i en osäker tillvaro som påverkar studieresultat, gör föräldraskap till en ekonomisk risk och innebär en ständigt överhängande risk att lämnas helt utan inkomst under somrar, vid avbrott eller efter utbildningen.

25 Socialförsäkringssystemet måste reformeras för att inkludera studenter. Detta kan åstadkommas genom att studiestödet räknas om till en sjukpenningsgrundande inkomst som är tillräckligt hög för att ge studenter ekonomisk trygghet vid sjukskrivning.

30 Trygghetssystemen är ofta svåra att förstå och då systemet hanterar studenter annorlunda blir det ännu svårare för studenterna att förstå vilka rättigheter de har. Detta gäller även för de internationella studenterna. Systemen behöver därför göras tydligare och informationen till studenterna behöver bli bättre.

35 Studenter som blir sjukskrivna idag får ingen sjukpenning, men väl möjligheten att behålla studiemedlen. Vid sjukdom i mer än 30 dagar skrivs lånedelen av och meritkraven från CSN ska minska i förhållande till sjukskrivningens längd. Det innebär i praktiken en månads karenstid för studenter, vilket inte är acceptabelt. Dessutom kan en student idag endast vara sjukskriven på heltid. Detta skapar inlåsnings effekter där studenter tvingas till sjukskrivning längre, och i större omfattning, än nödvändigt. Det är viktigt att en sjukskriven student har möjligheten att successivt återuppta sina studier efter bedömd egen förmåga.

40 Lärosätena bör åläggas motsvarande rehabiliteringsansvar som en arbetsgivare har i samband med en arbetstagares sjukskrivning. För att en student, efter en tids sjukskrivning, ska kunna återuppta sina studier och återgå till studie- och arbetsmiljön på lärosätet krävs aktiva insatser och ett tydligt ansvar.

45 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att studerandevillkoret i a-kassan antingen ska återinföras eller ersättas med ett omställningsstöd, möjlighet till arbetslöshetsförsäkring eller liknande

5 *att informationen om trygghetssystemen, både för svenska och internationella studenter, ska vara lättillgänglig och god*

att studenter ska ha samma karenstid som löntagare

10 *att studiestödet ska räknas om till en sjukpenningsgrundande inkomst (SGI) som ger studenter ett tillräckligt ekonomiskt skydd vid sjukdom och föräldraskap*

att studenter ska ha möjlighet att sjukskriva sig på deltid

15 *att lärosätena åläggs ett rehabiliteringsansvar motsvarande arbetsgivares vid sjukskrivning*

2.3.3 Studenter med barn

Det måste vara möjligt att vara förälder och student samtidigt. Det ska också vara möjligt att som student vara föräldraledig utan att de ekonomiska villkoren försämras. Studerande med försörjningsplikt för barn ska ha rätt till extra bidrag som inte är kopplade till studiemedlen. Studiemedelssystemet ska utformas så att de sociala förmåner som alla medborgare med försörjningsplikt för barn har rätt till inte betraktas som studiemedel. Vård av sjukt barn ska kunna ske på samma villkor som för förvärvsarbete. Studenter har idag inte möjlighet att vara föräldralediga på deltid eller överlåta rätten till vård av sjukt barn till andra, vilket förvärvsarbete kan. Självklart ska även studenter ha dessa rättigheter.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

30 *att studerande föräldrar ska ha rätt till ett tilläggsbidrag som inte är kopplat till studiemedlen*

35 *att studenter som är berättigade till föräldrapenning ska få ut ett belopp, som efter skatt, motsvarar minst fullt studiemedel samt att gravida studenter ska ha lika rätt till havandeskapspenning som förvärvsarbetare*

att studenter ska ha möjlighet att vara föräldralediga på deltid

att studenter ska ha möjlighet att överlåta rätten till vård av sjukt barn till annan person

40 2.3.4 Bostäder

Att det finns bra bostäder med rimliga hyror är avgörande för möjligheten till studier. Bostadssituationen för studenter är därför en jämlikhetsfråga.

45 Som student är det oftast centralt att hitta någonstans att bo för en skälig kostnad under studietiden. De senaste åren har bostadssituationen i många av Sveriges storstäder och stora universitetsstäder blivit allt svårare. Befolkningstillväxt, omflyttningar samt en avstannad

5 produktion av hyresrätter och studentlägenheter har lett till ett skriande underskott av lättillgängligt boende för unga och studenter. Bostadsbristen är förödande för både samhället och individer. Möjligheten att få en bostad på orter med bostadsbrist beror på tillgången på kapital och kontakter. Antagna tvingas tacka nej till utbildningsplatser eftersom de inte kan hitta eller köpa en lägenhet. Samtidigt finns också problem i form av en stor andrahandsmarknad, för höga hyror jämfört med studiemedlet och att jakten på bostad under studietiden blir ett stort stressmoment för många studenter.

10 Trots bristen byggs det alldeles för få hyresrätter och studentlägenheter idag. Ett statligt investeringsstöd måste återinföras, eftersom det möjliggör byggande av små och bra bostäder till hyror som studenter klarar av.

15 För att möjliggöra boende för dem med låg inkomst, såsom unga och studenter, behövs det byggas en blandning av hyresrätter och studentbostäder. En studentbostad ger inte samma trygghet som en vanlig hyresrätt. En stor tillgång på bra och billiga hyresrätter är därför mycket viktigt.

20 Kommunerna måste ta ett större ansvar för situationen, via sina bolag och en aktiv och långsiktig markpolitik. Kommunerna behöver även se till att bra förmedling sker av bostäder och andrahandsbostäder. Ordet ”studentbostad” används ibland i vilseledande marknadsföring. En enhetlig definition för vad som får kallas ”studentbostad” där hänsyn tas till sådant som hyressättning, närhet till aktuell högskola och kollektivtrafikstäthet bör införas. Studentbostäder bör utformas utifrån studenters gemensamma intressen och krav. Många studenter tar för givet att det som kallas för studentbostäder är det billigaste och mest lämpliga alternativet när de flyttar till en ny ort för att studera och inte har någon kunskap om bostadsmarknaden på studieorten.

30 Många studenter har inte en egen bil. Trots det kräver parkeringsnormen ett visst antal parkeringsrutor för bygglov även för studentbostäder, vilket gör dem onödigt dyra att bygga. S-studenter vill därför att parkeringsnormen ska sänka för studentbostäder.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

35 *att ett statligt investeringsstöd ska införas för byggande av bra bostäder med rimliga hyror*

att studentbostäder ska undantas från fastighetsavgiften

40 *att offentliga bostadsförmedlingar för andrahandslägenheter ska skapas på högskoleorter i samarbete med studentkårer*

att privata hyresvärdar ska åläggas att förmedla sina lägenheter genom kommunala bostadsförmedlingar

45 *att det ska införas en enhetlig definition om vad som får kallas för ”studentbostad”*

att parkeringsnormen ska sänkas för studentbostäder

3. Kvalitet i den högre utbildningen

- 5 Utmärkande för akademisk utbildning är och ska vara att utbildningen är forskningsanknuten. Som riktmärke för högkvalitativ högskoleutbildning kan sättas att studenten ska vara en aktiv del i den akademiska miljön, inte bara en passiv mottagare av fakta. Studierna ska inte bara vara utbildande utan också bildande. Det åstadkoms framför allt genom bemästrandet av den vetenskapliga metoden och det vetenskapliga förhållningssättet som den forskningsbaserade utbildningen förmedlar.
- 10 God utbildningskvalitet konstitueras först och främst av att studenterna ges goda möjligheter att utvecklas och ständigt prestera bättre. Oberoende av den enskilde studentens förkunskaper och färdigheter ska högskolan förse studenten med de nödvändiga verktygen och stödet, inte bara för att klara formella mål, utan också för att stimulera ständig individuell akademisk progression.
- 15 En rad förutsättningar krävs dock för att utbildningarna ska kunna hålla en hög nivå.

3.1 Undervisning

20 3.1.1 Lärares kompetens och pedagogik

- För att kunna öka kvaliteten i den högre utbildningen och ge största möjliga förutsättningar för studenter att fullfölja sina studier är det viktigt att beakta att en utbildning inte enbart avgörs av dess innehåll, utan också av hur kunskapen förmedlas. Den undervisande personalens högskolepedagogiska och didaktiska kompetens måste därför säkerställas.
- 25 Utrymme och resurser måste avsättas för lärare att upptäcka exempelvis element i sin egen undervisning som tenderar att särbehandla vissa studentgrupper. Att lärarna är aktiva forskare, och att antalet som är disputerade i undervisningsämnet ökar, är också en viktig kvalitetsaspekt som bidrar till att studenterna får ta del av den forskningsutvecklingen inom utbildningsområdet. Samtidigt ska också tvärvetenskapliga och gränsöverskridande
- 30 utbildningar utvecklas, baserat på det ömsesidiga beroendet mellan olika ämnen som idag växer fram.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

- 35 *att samtliga undervisande lärare på högskolan ska genomgå högskolepedagogisk och didaktisk utbildning samt kontinuerlig vidareutbildning*

- 40 *att undervisande personal både ska undervisa och bedriva forskning inom undervisningens område för att ge forskningsanknytning i utbildningen, eller att forskningsanknytning säkras på annat sätt*

att pedagogisk erfarenhet och skicklighet ska ha samma tyngd vid anställning och befordran som vetenskaplig eller konstnärlig erfarenhet

att tvärvetenskapliga utbildningar ska utvecklas i högre grad än idag

5

3.1.2 Lärarledd tid och undervisningsformer

Den akademiska utbildningens kvalitet står och faller med studentens möjlighet att vara delaktig i den akademiska miljön. Eftersom den delaktigheten framför allt sker genom kontakten med den undervisande personalen måste det säkerställas att det finns tid för detta. Under lång tid har resurserna urholkats till den högre utbildningen vilket medfört en allvarlig brist på lärarledd tid. En otillräcklig lärartäthet, som ofta tar sig uttryck i en brist på lärarledd tid, drabbar studentpopulationen i stort genom att minska det kunskapsutbyte som utbildningen ger. Samtidigt finns det en stor risk att studenter från studieovana hem drabbas hårdare. Att exempelvis påbörja en högskoleutbildning när kontakten med läraren endast är någon enstaka timme i veckan och resten av tiden förväntas vara självstudier kan vara en hård start på studierna.

Heltidsstudier ska motsvara en lagreglerad arbetsvecka vilket idag är 40 timmar. Undersökningar visar att sex av tio studenter får mindre än nio timmars undervisning per vecka, vilket är en miniminivå som det nuvarande resurstilldelningssystemet för högre utbildning bygger på. Det måste samtidigt finnas en rimlig balans mellan föreläsningar i större grupper, och grupparbeten i mindre grupper, varför nio timmar är för lite. En lägsta nivå på femton timmar skulle både ge en bra balans däremellan och mellan lärarledd tid och självstudier. Ett krav på femton timmar drivs också av flera fackförbund och studentkårer.

I dagsläget tvingas framför allt de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena skära ner på den lärarledda tiden på grundnivå för att försöka bibehålla en rimlig minimilängd av densamma på avancerad nivå. För studenter som fortfarande har en god nivå av lärarledd tid medför resursbristen i högskolan oftast att undervisningen sker i stora grupper med ytterst lite kontakt mellan lärare och studenter.

Idag finns det stora möjligheter att utveckla undervisningsformerna med hjälp av ny teknik. Användningen av ny teknik bör utökas inom alla utbildningar, både i traditionell undervisning, distanskurser och i kontakten med läraren men får inte ses som ett sätt att kunna spara in på lärarledd tid eller fysiska laborationer.

För att råda bot på ovanstående behöver mer resurser anslås till grundutbildningarna – inte minst till de humanistiska och samhällsvetenskapliga områdena – för att säkerställa en rimlig mängd lärarledd tid. Även resurserna till forskning och forskarutbildning för dessa områden måste öka eftersom det i många fall är bristen på utbildande forskare som kan undervisa som försämrar lärartätheten.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att undervisningsformer ska utformas och varieras så att studenterna deltar aktivt

att undervisning inte enbart ska repetera faktainnehåll från kurslitteraturen, utan även ge djupare förståelse för ämnet samt stimulera kritisk granskning

att all utbildning ska inspirera till kritiskt tänkande

att undervisningsformerna ska utvecklas i takt med den tekniska utvecklingen

5

att heltidsstudier i regel bör motsvara en enligt lag reglerad arbetsvecka

att antalet lärarledda undervisningstimmar generellt ska öka med ett riktmärke på femton timmar lärarledd tid för heltidsstudier per vecka

10

3.1.3 Treterminssystem

Utbudet av sommarkurser bör ses över av lärosätena. Sommarkurser ska både vara av allmän karaktär för studenter som vill bredda sin bildning och vara kurser som studenter kan tillgodogöra sig i sin utbildning. Däremot får inte resurser som fördelas till sommarutbildning inverka negativt på grundutbildningens kvalitet.

15

Att införa en tredje termin på läsåret skulle kunna tillgodose studenternas ökade behov av sysselsättning under sommarmånaderna samtidigt som deras inkomst tryggas. Ett studiemedelssystem som endast erbjuder studenter försörjning under tre fjärdedelar av året är inte tillfredsställande för de studenter som saknar försörjningsmöjlighet under sommaren. Ett för studenterna frivilligt treterminssystem skulle medföra att studenterna kan ägna sig åt sina studier på heltid, och samtidigt slutföra sin utbildning på kortare tid.

20

Däremot är ett generellt och obligatoriskt treterminssystem inte att önska, eftersom sommaruppehållet dels ger goda möjligheter till arbetslivsanknytning och dels ett behövligt uppehåll från studierna.

25

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att lärosätena bör förbättra utbudet av sommarkurser så att de kan användas i ordinarie utbildning

30

3.1.4 Arbetslivsanknytning

Högre utbildningar ska ha en god arbetslivsanknytning i egenskap av praktiska kunskaper och erfarenheter, där alla studenter under sin studietid kommer i kontakt med arbetsmarknaden på lika villkor. Det utjämnar skillnader i att efter examen få ett utbildningsrelevant arbete.

35

En lösning som presenterats till utbildningar med låg arbetslivsanknytning är ett system med studentmedarbetare. Det innebär en särskild anställningsform med en lön på ungefär två tredjedelar av ordinarie ingångslön som vänder sig främst till samhällsvetare. S-studenter menar emellertid att eftersom heltidsstudier är heltidsstudier ska extraarbete inte systematiseras på detta sätt. Vi vänder oss också mot att det i förslaget inte finns krav på samordning mellan lärosäte och arbetsgivare – och därmed ingen garanti för relevanta arbetsuppgifter. En extra inkomst ska inte behövas om studiemedlet är tillräckligt, och vi vill istället ha mer praktik i utbildningen.

40

45

5 Möjlighet till arbetsplatsförlagt examensarbete och tillgång till gästföreläsningar, samt undervisande lärare med erfarenhet från relevant arbetsliv, ska erbjudas vid samtliga kandidatutbildningar och längre program. Det ska också finnas möjlighet att läsa fristående praktikterminer. Universitet och högskolor bör satsa på att utvidga praktikverksamheten genom att till exempel bilda nätverk med arbets- och näringslivet, där praktikplatser genom lärosätet kan sökas av behöriga studenter. För att ytterligare stärka sambandet mellan universitet och arbetsplatser ska utbildningar hållas med ansvariga handledare på praktikplatserna. Det ökar både praktikens kvalitet och informationsflödet mellan de två ansvariga parterna.

10 Det är orimligt att studenterna ska bedriva studier samtidigt som de har verksamhetsbelagd utbildning. Praktik tar mycket tid från studierna och därför är det ohållbart att de förläggs samtidigt.

15 Ett nytt bekymmer inom vissa utbildningar är problem med examination och verksamhetsförlagd utbildning på privata institutioner på grund av privatiseringar. Detta måste åtgärdas.

20 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att alla studenter på kandidat- och längre programutbildningar ska ges möjlighet till en längre, sammanhållen praktik hos, för utbildningen, relevant arbetsgivare

25 *att praktiktermin ska erbjudas som fristående kurs*

att högskolor ska införa fungerade rutiner för framskaffande av praktikplatser och fördelning av dessa till behöriga studenter

30 *att lärosätet ska ta ansvar för studentens situation även vid praktik och externa examensarbeten*

att det ska finnas incitament och stödfunktioner från lärosäten och institutioner att hjälpa lärare och studenter att arbeta med arbetslivsanknytning i utbildningarna

35 **3.1.5 Läromedel**

Läromedel i form av kurslitteratur är en central del av den högre utbildningen. Men kurslitteratur återspeglar även underliggande strukturer i samhället. Detta riskerar leda till att studentgrupper kränks och att stereotypa normer reproduceras i utbildningars läromedel. För att inte skadliga normer ska bli till en osynlig del av kursinnehållet krävs därför att högskolan intar ett kritiskt förhållningssätt gentemot både val och produktion av kurslitteratur.

40 Litteraturlistor i samtliga utbildningar och ämnen måste skapas utifrån ett jämlikhetsperspektiv. I de fall då brist på lämplig litteratur gör detta omöjligt, ska högskolan aktivt arbeta gentemot förlag och producenter för att förändra litteraturutbudet.

45 Kurslitteratur utgör också för många studenter en stor utgift. Högskolebiblioteken fyller här en viktig roll för att underlätta för studenter. För att genomföra sitt uppdrag måste de ha ett tillräckligt stort utbud av kurslitteratur, samt vara tillgängliga för studenter med goda öppettider. I de fall då kurslitteraturen utgörs av kompendier tillhandahållna av högskolorna

bör dessa antingen digitaliseras eller bekostas av högskolan. Kopieringsförbudet på kurslitteratur bör även hävas för att ge studenter tillgång till kurslitteratur till en låg kostnad. Detta kan exempelvis åstadkommas genom avtal mellan högskolorna och de berörda förlagen.

5 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att utbildningars litteraturlistor skapas utifrån ett jämlikhetsperspektiv

10 *att samtliga högskolebibliotek tilldelas resurser för att tillhandahålla ett stort utbud av kurslitteratur och hålla goda öppettider*

att kompendier som utgör en del av litteraturen på litteraturlista ska bekostas av högskolan

15

3.2 Studiemiljö

3.2.1 Studenthälsa

20 Studentlivet kan vara fullt av stress till följd av en pressad ekonomi och en dålig studiemiljö. För att se till att studenter får den hälsovård de behöver krävs en väl fungerande studenthälsa. I delar av landet behöver studenter betala en avgift för att träffa personalen på studenthälsan. Detta är oacceptabelt eftersom studenter till följd av dålig ekonomi ofta nödgas prioritera annat än vård. Tandvården för studenter ska, liksom för övriga medborgare, inte kosta mer än övrig sjukvård. I de fall då studenter behöver remitteras vidare till exempelvis psykiatrivård när kurator inte räcker till, ska studenthälsan kostnadsfritt vara behjälplig med det.

30 I kontakten med sjukvården ska alla individer garanteras ett professionellt bemötande fritt från fördomar. Därför måste studenthälsan ha en analys som problematiserar bilden av den typiske studenten, exempelvis med avseende på klass, kön, etnicitet, sexualitet och funktionalitet.

35 Många studenter lär sig att hantera stress med alkohol, och under studietiden grundläggs många vanor som följer med resten av livet. Därför är det viktigt att det finns alkoholfria miljöer på campusområden och att studenthälsan arbetar förebyggande i alkoholrelaterade frågor.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

40 *att studenthälsan ska vara avgiftsfri i hela landet*

att tandvården för studenter, liksom för övriga medborgare, inte ska kosta mer än övrig sjukvård

45 *att studenthälsan ska besitta HBT-kompetens*

att fler alkoholfria miljöer ska garanteras på alla lärosäten

att studenthälsan ska arbeta förebyggande i alkoholrelaterade frågor

5 **3.2.2 Studenternas studiemiljö**

Alla studenter ska ha rätt till en god och säker studiemiljö. Högskolan är att i allt väsentligt att betrakta som studenternas arbetsplats, och studenter bör därför ges samma rätt till en god och säker studiemiljö som arbetstagare har arbetsplatser. Tyvärr är både den psykiska och fysiska studiemiljön på många lärosäten bristande och studenter har ofta svårt att påverka den. Ett första steg i rätt riktning vore att ge studerandeskyddsombud samma rättigheter som skyddsombud har på andra arbetsplatser.

Många studenter känner sig stressade av sin studiesituation. Det påverkar hälsan negativt och alla lärosäten bör därför i största möjliga mån lägga upp undervisningen så att onödigt stress undviks. Studenter ska ha rätt till schema och litteraturlistor i god tid inför varje kursstart. Schemalagd undervisning och examination bör ligga på dagtid, måndag till fredag. Det gör högskolan tillgängligare för flera. Ett viktigt steg i att S-studenter anser även att det är viktigt att högskolan erbjuder studieplatser som täcker studenternas behov.

20 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att studerandeskyddsombudens befogenheter ska utökas

25 *att undervisning och examination för heltidsstudier på lördagar och helgdagar samt kvällstid, bör undvikas*

att schema och planering för terminen skall finnas tillgängliga senast en månad i förväg

30 *att högskolan ska erbjuda tillräckligt många studieplatser*

3.3 Rättigheter och rättssäkerhet

Ingen student ska missgynnas, eller gynnas, på grund av lärarens relation till studenten och ingen student ska behöva riskera att bli diskriminerad. Uppsatser med normkritisk utgångspunkt, exempelvis utifrån genusperspektiv, ska inte heller missgynnas – alla studenter ska examineras rättsäkert.. Därför bör tentamina, inlämningsuppgifter, promemorior och uppsatser i möjligaste mån anonymiseras och därtill ska alla studenter ha rätt till utförliga betygskriterier och betygsmotiveringar. Det ska även vara lätt för varje enskild student att få information om vilka regler som finns på lärosätet gällande examination, och därför bör varje lärosäte ha lättillgängliga och lättförståeliga regelböcker. Om flera examinatorer är involverade i samma kurs eller tentamen är det viktigt att de samråder för att möjliggöra enhetliga bedömningar av studenternas prestationer.

För att varje student ska garanteras en rättssäker och objektiv bedömning vid examinering är det av största vikt att examinator inte är densamme som agerat handledare. Ett uttryckligt förbud mot att handledare också får examinera måste därför regleras i förordning.

5 Ett förhållandevis vanligt problem är att förändringar i kursplaner och examinationsregler medför problem för studenter som tidigare läst motsvarande kurs men avser tentera den efter att förändringarna trätt i kraft. Tidigare stipulerades ett krav i förordning om att övergångsbestämmelser alltid ska framgå i kursplaner. Detta krav måste återinföras för att säkerställa tillbörlig förutsägbarhet och transparens för studenten.

10 En student ska ha rätt att begära omprövning av ett examinationsbeslut hos examinator. Om ett beslut är oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, skall examinatorn ändra beslutet. Detta ska ske snabbt och enkelt, och utan att det leder till att betyget sänks.

15 Idag har studenter som bytt juridiskt kön, eller av annan anledning bytt personnummer, inte en lagreglerad rätt att få ut ett nytt examensbevis. Många personer med ett nytt personnummer vill eller kan inte förknippas med det gamla personnumret på deras examensbevis, och det finns idag studenter som skjuter på starten av sin utbildning för att hinna få ett nytt personnummer. För att alla ska kunna ta ut ett examensbevis som matchar deras identitet krävs en ändring i högskoleförordningen som ålägger lärosätena att utfärda nya examensbevis till personer som bytt personnummer.

25 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att tentamina, inlämningsuppgifter, PM och uppsatser i regel ska anonymiseras

30 *att alla studenter ska få utförliga betygsmotiveringar vid examination*

att kriterierna för betygsnivåer ska vara tydliga och tillkännages för studenterna

35 *att uppsatser med normkritisk utgångspunkt, exempelvis utifrån genusperspektiv, inte ska missgynnas*

att studenter ska garanteras en konsekvent bedömning även då fler examinatorer tjänstgör på samma kurs eller tentamen

40 *att handledare och examinator inte får vara samma person*

att kraven på övergångsbestämmelser ska återinföras

45 *att studenter ska ha rätt att begära omprövning av ett examinationsbeslut hos examinator*

att studenter som bytt personnummer får rätt att få ut ett nytt examensbevis

att det ska finnas tydliga och enhetliga riktlinjer gällande fusk och plagiat

50

3.4 Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling

3.4.1 Kvalitetsvärderingar

5 Frågan om vad som konstituerar en god kvalitet i högre utbildning ska vara ständigt närvarande i den högskolepolitiska diskussionen. Den fordrar eftertanke och dess slutsatser vittnar om den grundläggande inställningen till värdet i högre utbildning – liksom uppfattningen om huruvida kvalitet är något som i positivistisk bemärkelse kan, bör och i så fall hur den mäts.

10 Att kunna påvisa kvalitet i högre utbildning är viktigt, dels för studenternas möjlighet till en givande utbildning, dels gentemot staten som finansär. Förtroende för universitetens kvalitet är också en grundförutsättning för att nationella och internationella samarbeten mellan lärosäten ska kunna upprättas. Den uppskattning och tillsyn av utbildningarna som därigenom
15 blir nödvändig ska emellertid vara process- snarare än resultatorienterad. Detta då ambitionen att med komparativa värderingar av studenternas prestationer försöka vikta olika lärosätens kvalitetsnivå leder till missvisande slutsatser om utbildningarnas faktiska kvalitetsnivå. Kvaliteten på en utbildning är primärt beroende av vilka förutsättningar som råder, såsom studenternas förkunskaper, graden av studentinflytande och hur utbildningarnas processer är
20 utformade. Detta kan svårligen mätas i positivistisk mening. Istället ska en strukturerad tillsyn av utbildningarna utformas som innefattar många olika perspektiv och indikatorer. Bedömningen ska sedan genomföras på så vis att missförhållanden och brister som riskerar kvaliteten identifieras och kan avhjälpas.

25 Eventuell resursfördelning grundad på bedömd kvalitetsnivå ska i så fall ske på så vis att ett lärosäte eller en utbildning med bristande kvalitet kan ges medel att åtgärda problemen.

Alla jämförelser mellan lärosätens utbildningar riskerar att vara missvisande eftersom de inte nödvändigtvis säger någonting om lärosätens faktiska kvalitetsnivå utan ofta bygger på
30 subjektiva parametrar och omotiverad prestige. God kvalitet uppnås vid en bra matchning mellan en enskild student och en specifik utbildning. Rankinglistor reducerar alla kvalitetsaspekter till en tio-i-topplista och säger inte säkert någonting om en utbildnings egenskaper. Olika former av ranking grundad på citeringsstatistik eller motsvarande som indikation på framstående forskningsområden hos ett lärosäte är emellertid effektivt som
35 kartläggning av forskningsutvecklingen.

Att ställa frågor om diskriminering och inkludering i kursvärderingar är viktigt då det ger ett starkt redskap när missförhållanden inom de områdena ska motarbetas.

40 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att bedömningen av utbildningars kvalitet även ska grundas på deras processutveckling och inte bara på studenters prestationer

att kvalitetsmässiga hänsynstaganden vid resursfördelning ska grundas på en behovsprövning

att rankinglistor inte ska användas som en indikator för utbildningskvalitet

5

att frågor om diskriminering och inkludering ska ställas i alla kursvärderingar

3.4.2 Finansiering och resurstilldelningssystemet

Systemen som finansierar den högre utbildningen är komplexa och svåröverskådliga. Samtidigt är det de som i grunden avgör om kurserna får tillräckligt med pengar för att erbjuda en bra undervisning. Undermåliga utbildningar gör det svårare för studenterna att ta till sig kunskapen, leder till sämre utbildade medborgare och skadar långsiktigt samhället i stort. Ett sparande på den högre utbildningen är därför direkt kontraproduktivt.

Det nuvarande resurstilldelningssystemet är konstruerat på ett i grunden problematiskt sätt. Det är i dagsläget mycket svårt för högskolor att planera sitt utbildningsutbud efter tillströmningen och minskningen av studenter och arbetsmarknadens behov. Takbeloppet för lärosätena, så som det är konstruerat idag med per capita-ersättning, utgör ett finansieringstak. Det måste lärosätena försöka navigera runt med anslagssparande för att ändå försöka parera de svängningar i studentkullarna som uppkommer på grund av demografi och situationen på arbetsmarknaden.

Det är hög tid att ersättningsnivåerna som fastställdes i och med högskolereformen 1993 omvärderas. Det största problemet med ersättningsnivåerna är att de inte är uppdaterade och inte beaktar exempelvis teknikutveckling och undervisningsmetoder. Ersättningens nivå grundas på en schablonmässig ämnesindelning snarare än på den enskilda kursens upplägg och behov. Därtill har en systematisk urholkning skett sedan 1994/1995, genom att det så kallade effektiviseringskravet (på pris- och löneuppräknings) för alla myndigheter fungerat som en osthyvel under flera år.

Det är ett stort hinder för högskolan och de enskilda ämnena att utrymme inte finns för att utforska nya undervisningsmetoder inom många ämnen. Det framgår tydligt att ett moment uppstår när ersättningsnivån är anpassad till så kallad katederundervisning och utveckling av undervisningsmetoderna omöjliggörs på grund av ersättningsnivåerna i sig.

Ett förändrat system där dagens modell med ämnesområdesspecifika ersättningar ersätts med en enhetlig ersättning per helårsstudent på grund- och avancerad nivå är önskvärt. Därtill bör extra tilläggsersättning utgå beroende på vilken undervisningsmetod som tillämpas. Utöver detta vore det klokt att slopa den årliga avräkningen mot takbelopp och möjlighet att spara överproduktion – istället kan en fyraårig anslagsperiod instiftas.

I anslutning till en reform av det här slaget vill S-studenter införa en per capita-ersättning för helårskandidater. Idag är transparensen vad gäller finansieringen av doktorandutbildningarna undermålig, och ett system där samtliga tre utbildningsnivåer rymms inom ramen för resurstilldelningsmodellen är då att föredra. Om så sker skulle staten få en överblick av doktorandutbildningarnas faktiska kostnad och kunna dimensionera anslaget därefter.

Det är avgörande att utbildningarna har tillräckligt med resurser för att hålla god kvalitet och motsvara förväntningarna och behoven hos studenterna. Därför anser S-studenters att en total översyn av resurstilldelningen ska göras, och att systemet ska omformas från grunden. Ersättningen per capita måste bland annat kompletteras med en generell ersättning för utbildningen. Det är även viktigt att ett nytt system inte gör lärosätena beroende av att godkänna undermåliga prestationer. En annan aspekt som inte får glömmas är de ämnen där lärosäten har ett nationellt ansvar att upprätthålla dessa. Dessa måste finansieras så att kvaliteten blir god.

10 Utöver detta finns även åtgärder som kan genomföras inom det nuvarande systemet för att råda bot på den akuta urholkningen. Högskoleverket har menat att ”Höjningen av den lägsta betalda per capitaersättningen till 50 000 är särskilt viktig. Det är en förutsättning för att lärosätena även fortsättningsvis ska kunna bedriva utbildning av god kvalitet och öka antalet undervisningstimmar.”

15 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att lägsta ersättningen per capita med nuvarande resurstilldelningssystem ska vara satt till minst 50 000 kr per år och student

20 *att nuvarande resurstilldelningssystem ska ersättas med ett system baserad på en fyraårig anslagsperiod*

25 *att grundersättningen per capita ska sättas efter en samlad behovskalkyl, samt att extra tilläggsresurser ska baseras på respektive utbildnings undervisningsformer*

30 *att anslagen ska grundas på vad utbildningarna kostar baserat på de innehållsmässiga kraven i kursplanen, undervisningsmomenten, undervisningsformerna, vilka lärarinsatser som behövs för att kunna förverkliga kursplanens intentioner samt vilka medelsbehov som finns på central nivå och fakultets- och institutionsnivå i övrigt*

att ett nytt system för pris- och löneuppräknning inom högskolesektorn som möjliggör den anställningsgrad som krävs för att högskolan ska kunna utvecklas ska införas

35 **3.4.3 Betyg**

De betygssystem som idag tillämpas inom högre utbildning är spretiga, svårtillämpade svårförutsägbara för den enskilde studenten. Tydligt är att betygssättningen vid examinering ofta är rent missvisande och genomförs på godtyckliga grunder. Det uttalade syftet med betygsgradering är därför uppenbart inte uppfyllt.

40 S-studenter vill ha ett system som tillämpar två betyg, underkänd och godkänd. De krav och förväntningar som ställs inom ramen för varje enskild kurs måste i högre grad än idag tydliggöras och konkretiseras. Rimligen leder detta till en generell skärpning av kvalitetskraven för godkänd nivå. God utbildningskvalitet kännetecknas av en ständigt sporrande process där studenten, oavsett färdighetsnivå, ständigt förmås prestera än bättre. Denna process ska och kan inte mätas genom den typ av subjektiva och ojämförbara beteckningar betyg utgör.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att de enda betygsnivåerna som ska tillämpas inom högre utbildning är Underkänd och Godkänd

5

att ett tydliggörande och konkretiserande av utbildningskriterier och kursplaner ska genomföras

10 **3.4.4 Studentinflytandet**

Studentinflytande är en av grundvalarna för våra lärosäten. I lag finns reglerat att studenterna har rätt att utöva inflytande över utbildningen vid universitet och högskolor och att respektive lärosäte ska verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Att studera vid lärosätet innebär därför ett ansvar att vara med och utveckla det.

15 S-studenter anser att studenter ska bidra och påverka via sina studentkårer. Högskoleverket, Riksrevisionen och lärosätena bekräftar att ett bra studentinflytande utvecklar och förbättrar utbildningarna. Genom studentkårerna skapas en demokratisk plattform för studenternas inflytande som också ger organisatoriskt stöd, samordning och kunskapsöverföring. Därtill är studentkårerna kostnadseffektiva och drivna av studenterna själva.

20

Tidigare organiserades studentinflytandet via ett obligatoriskt medlemskap för studenterna i studentkårerna. Det stred inte enligt EU-domstolen mot föreningsfriheten utan fungerade enligt en liknande princip som exempelvis kravet att bli medlem i en bostadsförening för den som har en bostadsrätt. Det gick alltid att överklaga en kårs beslut och ageranden till

25 högskolestyrelsen, och kårer styrs av demokratiska principer där medlemmarna påverkar verksamheten. Kårobligatoriet avskaffades av den borgerliga regeringen den 1 juli 2010.

25

Systemet efter kårobligatoriets avskaffande har hittills inte fungerat tillfredsställande. Situationen efter obligatoriets avskaffande hotar ett oberoende och starkt studentinflytande.

30 Många studentkårer behöver ekonomiskt stöd via sina lärosäten eftersom det statliga stödet blev långt lägre än den miniminivå som den statliga utredningen föreslog inför avskaffandet. Därmed hamnar kårerna i viss mån i ett ekonomiskt beroende av lärosätenas välvilja, vilket missgynnar ett oberoende starkt studentinflytande. Hur god relationen är mellan kårer och lärosäten kan riskera att påverka det ekonomiska stödet, samtidigt som kårerna kritiskt ska

35 granska lärosätena. Kårens roll som oberoende granskare och företrädare för studenterna försämras genom detta. Kårerna har även olika förutsättningar att knyta till sig medlemsförmåner som hjälp att rekrytera medlemmar. Detta har resulterat i att anslutningsgraden skiljer stort mellan kårerna i olika delar av landet. Det finns en risk att studentkåren undviker att driva för lärosätet obekväma frågor i rädsla att inte locka

40 medlemmar. Att studentkårernas fokus har ändrats finns flera exempel på. Detta är problematiskt eftersom alldeles för stort fokus läggs på antalet medlemmar istället för kårernas kärnverksamhet. Verksamheter som rör studentinflytande har fått ge vika åt studiesociala aktiviteter, som är mer attraktiva för att attrahera nya medlemmar. Att kårstatus avgörs av lärosätets styrelse, och underlaget för beslut ofta enbart är medlemsanslutningen

45 skapar också problem, eftersom hög anslutningsgrad inte nödvändigtvis betyder den bästa studentkåren. Blir kriterierna för kårstatus flexibla och godtyckliga skapas emellertid andra problem när lärosätenas styrelse kan tänkas vilja ge kårstatus till en mer "lätthanterlig" studentkår.

5 För att säkerställa och garantera ett studentinflytande efter avskaffandet av kårobligatoriet krävs akuta åtgärder då dagens situation inte är hållbar. En sådan är att ge tillräckligt stort ekonomiskt stöd till studentkårerna för att de ska klara av sin verksamhet. Detta stöd ska komma direkt från staten och inte gå via lärosätena. Kårobligatorieutredningen 2008 (SOU 2008:11) ansåg att nivån på det statliga bidraget borde ligga på 310 kr/student (motsvarar 0,75 % av 2008 års prisbasbelopp). S-studenter menar att statens finansiella bidrag bör ligga på en sådan nivå att kåren inte blir beroende av någon annan finansiering. Därtill måste regelverken för kårernas ställning, representation och rättigheter ses över.

10 Studentkårerna har en unik ställning som är reglerad i statlig förordning. Där tas det också upp vad studentkårens kärnverksamhet är. Denna reglering ska även finnas i framtiden då det är en viktig förutsättning för att bevara studentinflytandet starkt. Eventuella begränsningar som införs i vilken omfattning kåren får bedriva viss verksamhet ska endast gälla de delar av verksamheten som bekostas med statlig finansiering.

15 Om de ovan föreslagna akuta åtgärderna inte ger önskad verkan anser S-studenter att det inte finns någon annan utväg än att kårobligatoriet återinförs genom att låta detta föregås av en statlig utredning.

20 Socialdemokratiska studentförbundet anser

att studenter inte ska ses som kunder utan aktiva medaktörer vid högskolan, vilket även medverkar till bättre utbildningar

att studenterna ska företrädas av starka och självständiga studentkårer som värnar om ett reellt studentinflytande

att studenterna alltid ska beredas tillfälle att via sitt eget valda system utse representanter i samtliga beslutande och beredande organ samt utredningar med högskoleanknytning

att studentkårerna måste vara ekonomiskt oberoende från sina lärosäten

att kårobligatoriets avskaffande med det otillräckliga ekonomiska statsstödet som gavs till kårerna riskerar studentinflytandets långvariga självständighet

att kårobligatoriet är den form som hittills bäst värnat om ett starkt och oberoende studentinflytande – dagens lösningar måste förbättras

att staten har ett ansvar att skapa goda förutsättningar för starka och oberoende studentkårer efter att den genomförde kårobligatoriets avskaffande

45 **3.4.5 Autonomi**

I diskussionen om lärosätenas autonomi från staten är det värt att reflektera över för vem denna frihet egentligen blir att gälla. Är det ledningen, lärarna, studenterna eller andra som får en ökad frihet och på vilket sätt? En akademisk frihet är ovärderlig för forskning och

samhälle. Den ger forskare rätt att välja problem och metod och fritt publicera resultat. Den tar även ett uttryck i hur studenterna får frihet att skaffa sig kunskaper. Dessa friheter måste värnas. En ökad frihet från staten innebär dock inte nödvändigtvis en ökad akademisk frihet.

5 Den kunskapsekonomi som utvecklas innebär att vi ser kunskap som värdefullt. Det medför också att politiken kommer att försöka styra. Inte heller skulle en fullständig autonomi från staten medföra en frånvaro av påverkan. Det kommer alltid finnas grupper, organisationer och företag som vill påverka och influera forskning och utbildning. Det måste vi vara medvetna om när tydliga, långsiktiga och transparenta regelverk och styrsystem utformas för
10 högskolesektorn.

Staten ska ta ett stort ansvar för utbildning och forskning, även ekonomiskt. S-studenter vill se en i huvudsak offentligfinansierad forskning eftersom det gynnar samhälle och medborgare. På samma sätt vill S-studenter se statlig finansierad utbildning. Detta medför att det kommer
15 att behövas en redovisning av hur medlen används och en uppföljning av verksamheten. Det medför även ett behov av en forsknings- och utbildningspolitisk diskussion som kommer att påverka lärosätenas inriktning.

Den borgerliga regeringens införda avregleringar via den så kallade autonomipropositionen är
20 en autonomi där staten fortfarande håller i resurserna till forskning och utbildning. Detta i kombination med en avreglering av verksamheten medför i praktiken en starkare statlig styrning. Avregleringen har också medfört att makt förskjutits från studenter och lärare till styrelser och rektorer. Ett ytterligare problem som uppkommit är att viktiga regleringar om studenternas rättigheter, kursernas uppbyggnad och andra faktorer som bör vara nationellt
25 jämförbara försvinner.

Lärosäten får inte ses som vilka myndigheter som helst. Deras organisationsform måste avspegla deras unika roll. Den autonomi som vi vill se är enbart en sådan som motiveras utifrån ett underlättande av samarbeten, långsiktighet och i akademisk frihet i forskning och
30 utbildning. Detta är inte oförenligt med att staten tar ett ansvar för utbildning och forskning.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

35 *att den akademiska friheten ska värnas*

att lärosätenas forskning och utbildning måste vara underställt ett reellt demokratiskt inflytande

40 *att staten ska ta ansvar för forskning och utbildning och använda långsiktiga och transparenta styrmedel*

att nationella riktlinjer och rättigheter för studenter inte ska avregleras

45 *att nationell jämförbarhet mellan utbildningar ska upprätthållas*

3.5 Forskning, doktorander och doktorandutbildningen

3.5.1 Forskning

Att skapa kunskap är ett samhälleligt mål. Inte enbart utifrån att kunskap kan vara ett kraftfullt verktyg, utan för att den är relevant för mänskligheten och samhället. Därför ska den inte underkastas direkta nyttokrav, utan vara fri att definiera sina egna intressen.

5

Forskning kan ske utifrån flera olika ändamål. Det kan vara ett kunskapssökande utan definitiv tillämpning. Vi vill lära oss mer om vår värld och tillvaro och i många fall kan det även ge upphov till banbrytande innovationer. Den kan också ske för att finna lösningar på konkreta problem i samhället eller för att analysera samhället. Genom forskningen kan även en hållbar samhällsutveckling skapas och utbildningen forskningsanknytas.

10

Utan grundforskning frikopplad från vinstintressen skulle många innovationer och uppfinningar troligtvis aldrig ha uppstått. Men framför allt skulle vi veta betydligt mindre om oss själva, samhället och världen. Det är därför av största vikt att tillse att den fria forskningen tillåts fortsätta verka odogmatiskt och där en resursstark och bred grundforskning utgör grogrunden för nya innovationer.

15

En tydlig ambition om ett utvecklat tvärvetenskapligt förhållningssätt i den forskning som bedrivs måste integreras i forskningspolitiken. Inte minst behövs en strategi för humaniora och samhällsvetenskapens upprättelse och relevans i angränsning till snart sagt samtliga övriga forskningsdiscipliner. Dessa perspektiv är oundgängliga för att kunna möta morgondagens utmaningar och skapa ett modernt kunskapssamhälle där den vetenskapliga verksamheten inom akademiens erfarenheter spiller över på det omgivande samhället. Ett sådant tvärvetenskapligt förhållningssätt kan endast uppnås i nära dialog mellan aktiva forskare inom humanistiska samt samhällsvetenskapliga områden och akademien i övrigt.

20

25

S-studenter motsätter sig allt mer politiskt riktade statliga forskningssatsningar, som de så kallade excellenssatsningarna. De medför inte nödvändigtvis att forskning sker där det är mest relevant utan kan istället innebära att lärosäten bara satsar på ”säkra kort”. Det missgynnar även yngre forskare, kvinnor och de med svagare sociala nätverk. Även vid statliga myndigheter sker forskning. Denna ska vara inriktad på att stärka myndigheternas expertkunskap inom sina ansvarsområden. De statliga forskningsfinansiärerna ska ha oberoende kriterier från de privata och verka för forskningens bredd. Därtill måste även forskningens infrastruktur stärkas.

30

35

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att tvärvetenskapliga förhållningssätt inom forskningen ska uppmuntras

40

att forskningsnytta måste ges en bred definition där grundforskning ges ett samhälleligt värde och där inte grundforskning och tillämpad forskning ställs emot varandra

att den akademiska friheten ska värnas och att forskning ska ske vid alla lärosäten

45

att dialog och samarbete måste ske mellan högskolans forskare och resten av samhället, inklusive forskare utanför högskolan

att forskningsresultat ska spridas och att detta är relevant för tilldelningen av forskningsmedel

att forskningsmedel ska förmedlas brett och långsiktigt

att extra resurser ska tillskjutas till humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning

5

att de offentliga medlen till forskning oavsett konjunkturläge ska motsvara 2 procent av BNI, exklusive militär forskning

10

att forskningsråden ska bevaras och att en majoritet av ledamöterna ska utses kollegialt av forskarsamhället

3.5.2 Doktorandutbildningen

Vi vill att alla doktorander ska anställas för att garantera en doktorandutbildning med säkra sociala villkor: anställning ska ersätta utbildningsbidrag. Stipendier bör avskaffas eller i undantagsfall ha helt säkrade och trygga sociala villkor. Stipendiefonder kan permuteras för att istället dela ut forskningsmedel till institutioner för att anställa doktorander.

Den sociala snedrekryteringen är mycket större till forskarutbildning än till grundutbildning. Därför är det viktigt att tidigt i grundutbildningarna hitta metoder för att introducera möjligheten att forska samt uppmuntra alla studenter angående möjligheten att forska vidare. En transparent antagningsprocess och utlysning av alla doktorandtjänster är centralt, men även mer ”kvalitativt” arbete motsvarande det som görs för att bredda rekryteringen till grundutbildningen behövs.

Under doktorandtiden behövs en balans mellan de båda komponenterna forskningsarbete och utbildning. En doktorand har olika roller som forskare, lärare, student, medarbetare. I den bästa av världar är dessa väl integrerade och balanserade, men så är det inte alltid. Därför behövs balans mellan å ena sidan solidariteten med hela studentkollektivet, och å andra sidan att tas på allvar i den myndighetsutövning gentemot studenter som undervisningen innebär. Det finns ibland en tendens att doktoranderna med hänvisning till internationella jämförelser ska ses mer som studenter, vilket i värsta fall kan leda till sämre finansiering, införande av avgifter för utländska doktorander och sämre villkor. Samtidigt ska doktorander ha rätt till högklassig utbildning, bra kurser och bra handledning. När allt fungerar finns det även ett lärlingsmoment också i forskarutbildningen där forskare lärs steg för steg. Även om detta är svårt att reglera på ett fullgott sätt är det viktigt att ha i beaktande.

Socialdemokratiska studentförbundet anser

att alla doktorander ska anställas och utbildningsbidragen avskaffas

40

att stipendiefonder med fördel kan permuteras till att dela ut forskningsmedel för anställningar

45

att rätten att byta handledare alltid ska vara reellt möjlig

att doktorander ska ges en god arbetssituation där handledning är centralt, men där även god balans råder mellan undervisning, institutionstjänst och den egna forskarutbildningen

att samtliga forskningshandledare ska ha genomgått adekvat handledarutbildning

5

att den sociala snedrekryteringen till forskarutbildningen måste motverkas

att lika stor uppmärksamhet ska ägnas åt jämlikhetsfrågor inom forskarutbildningen som inom grundutbildningen

10

att alla doktorandtjänster ska meddelas genom offentlig utlysning och att antagningsförfarandet ska vara tydligt och transparent

att forskarstuderande ska ha rätt till förlängning av tjänst vid sjukdom, föräldraledighet, fackliga/studentfackliga uppdrag samt undermålig handledning